

Wstęp

Wydział Prawa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu ma długą tradycję badań nad prawem ubezpieczeń komunikacyjnych. Pisał o nich już w okresie międzywojennym dr Ignacy Biskupski – wykładowca ubezpieczeń na Uniwersytecie Poznańskim (*O ubezpieczeniach*, Poznań 1925). Twórcą nowoczesnej wiedzy prawniczej dotyczącej ubezpieczeń komunikacyjnych był bez wątpienia prof. Andrzej Wąsiewicz – autor fundamentalnych i czytanych do dziś monografii poświęconych tej tematyce. Również obecnie przedmiotem badań pracowników Katedry Prawa Cywilnego, Handlowego i Ubezpieczeniowego na WPIA UAM są między innymi ubezpieczenia komunikacyjne, w tym najważniejsze wśród nich – ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych (OC PPM).

Trzykrotnie na UAM odbywały się konferencje naukowe poświęcone prawu ubezpieczeń komunikacyjnych. Pierwsza z nich (*Ubezpieczenia komunikacyjne w PRL*) odbyła się w dniach 27 i 28 kwietnia 1976 r. Referaty wygłaszali wówczas najwybitniejsi przedstawiciele nauki prawa cywilnego i ubezpieczeniowego, m.in. (w kolejności wystąpień) profesorowie: Andrzej Wąsiewicz, Witold Warkałło, Andrzej Koch, Adam Szpunar, Stanisław Sołtysiński, Zygmunt K. Nowakowski, Tomasz Kwieciński, Janina Panowicz-Lipska, Andrzej Rembieliński, Aleksander Ratajczak, Tadeusz Sangowski, Edmund Wengerek oraz Tadeusz Ereciński.

Druga konferencja (*Aktualne problemy ubezpieczeń komunikacyjnych*) obradowała w dniu 18 stycznia 2007 r. Referaty wygłaszali (w kolejności wystąpień) profesorowie Andrzej Koch i Marian Kępiński, a także liczne grono młodszych adeptów prawa ubezpieczeniowego: dr Marcin Orlicki, dr Marcin Krajewski, dr Jakub Pokrzywniak, dr Joanna Mucha, mgr Justyna Orlicka, mgr Aleksander Raczyński, mgr Magdalena Kudlak, mec. Aleksander Daszewski, prez. Mariusz Wichtowski, dr Marek Monkiewicz oraz mgr Marek Sobota.

Trzecia konferencja (*Ubezpieczenie OC posiadaczy pojazdów mechanicznych – nowe spojrzenie na znaną instytucję*) została przeprowadzona w dniu 27 listopada 2019 r. Referaty wygłaszali (w kolejności wystąpień): dr hab. Marcin Orlicki, prof. UAM, prof. dr hab. Adam Olejniczak, dr hab. Mariusz Frasz, prof. UŚ, dr hab. Dorota Maśniak, prof. UG, dr Aleksander Raczyński, dyr. Arkadiusz Sulich, prez. Andrzej Maciążek, sędzia Sądu Najwyższego dr hab. Marcin Krajewski,

prez. Sława Cwalińska-Weychert, prez. Mariusz Wichtowski, dr hab. Monika Wałachowska, prof. UMK, mec. Aleksander Daszewski, dr hab. Jakub Pokrzywniak, prof. UAM, dyr. Andrzej Gładysz oraz prez. Jacek Kliszcz. Niniejszy tom jest owocem ostatniego ze spotkań, choć nie jest to typowa publikacja pokonferencyjna, zawierająca li tylko teksty wygłoszonych referatów. Znalazły się w niej bowiem również opracowania autorów, którzy w konferencji nie brali udziału.

Tytuł konferencji, a w konsekwencji także prezentowanej publikacji, nie jest przypadkowy. Choć ubezpieczenie OC PPM jest instytucją znaną, wielokrotnie już opisaną w nauce i rozważaną w orzecznictwie, cały czas ujawniają się nowe problemy prawne z nią związane. Zasluguje więc na nowe spojrzenie i aktualizację dotychczasowego dorobku doktryny.

Niniejszy zbiór opracowań stawia sobie za cel spojrzenie na instytucję ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych na trzech płaszczyznach: (1) konstrukcji ubezpieczenia OC PPM, (2) granic ochrony osób poszkodowanych, (3) dystrybucji ubezpieczenia OC PPM.

W ramach pierwszej z nich analizie poddane zostały zagadnienia ogólne dotyczące omawianego ubezpieczenia, jak choćby jego aksjologiczne uzasadnienie, zależność między ubezpieczeniem obowiązkowym posiadaczy pojazdów mechanicznych a dobrowolnymi ubezpieczeniami OC, a także wnioski *de lege ferenda* z punktu widzenia praktyki. Jest to jednak również miejsce na prezentację szczegółowych zagadnień związanych z konstrukcją omawianego ubezpieczenia: zagadnienia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń w przypadku braku opłacenia składki czy też wpływu funkcji przepisów o regresie nietypowym w ubezpieczeniu OC PPM na ich interpretację.

Druga ze wskazanych płaszczyzn obejmuje zagadnienia dotyczące dochodzenia roszczeń przez osoby poszkodowane, w tym roli orzecznictwa w wyznaczaniu granic ochrony poszkodowanych oraz jurysdykcji w sporach z zakresu obowiązkowych ubezpieczeń komunikacyjnych. Jest to ponadto miejsce na szczegółowe badanie – zasadniczego z punktu widzenia omawianej instytucji – pojęcia ruchu pojazdu. Nieprzypadkowo zagadnienie to pojawia się aż w trzech tekstach.

Trzecia płaszczyzna to miejsce na analizę wymagań i potrzeb klienta przy zawieraniu umowy ubezpieczenia OC PPM – zagadnienia istotnego z punktu widzenia wymogów regulacji dotyczących dystrybucji ubezpieczeń.

Autorzy prezentujący swoje rozważania w niniejszej publikacji należą zarówno do świata nauki, jak i praktyki. Taki też charakter mają zamieszczone w niej teksty. Są wśród nich i pogłębione studia teoretyczne, i bardzo aktualne opracowania oparte na obserwacji funkcjonowania rynku. Dzięki temu książka w kompleksowy i wieloaspektowy sposób omawia tytułowe ubezpieczenie. Oddajemy ją Czytelnikom, licząc na to, że będzie źródłem inspiracji naukowej i pomocą w codziennej pracy.

Marcin Orlicki, Jakub Pokrzywniak, Aleksander Raczyński